

Užsienio (vokiečių) kalbos valstybinio brandos egzamino antrosios dalies duomenų komentavimo užduotis

Užduoties atlikimo reikalavimai ir rekomendacijos mokymo procesui

2024-12-02

Kuriamo teksto apimtis: ne mažiau kaip 150 žodžių.

Užduočiai atlikti rekomenduojamas laikas: 50 min.

Kuriamo teksto žanras: duomenų komentavimas, ataskaita (vok. *Bericht*)

1. Užduotimi tikrinamas mokinių mediacijos gebėjimas perteikti (vok. *wiedergeben*) duomenis kalbine (verbaline) raiška. Mokiniai turi **apibūdinti** duomenis, pateiktus vizualia forma (grafike, diagramoje, lentelėje ir kt.), juos lygindami ir gretindami (vok. *vergleichen*). Užduotyje neprašoma reikšti savo nuomonės, rekomendacijų ar vertinti, nors užduoties pavadinime ir yra terminas *komentavimas*. **Duomenų komentavimas suprantamas kaip *aprašymas* ar *apibūdinimas* (vok. *Beschreiben*), bet ne savo požiūrio ar vertinimų dėstymas.**
2. Atlikdamas duomenų komentavimo užduotį, mokinys turi parašyti **rišlų aiškios struktūros** tekstą, kurį sudaro:
 - a. **Ižanga**, kurioje nurodomas kuriamo teksto tikslas pagal užduotyje pateiktą komunikacinį kontekstą, paaiškinama, kokie duomenys bus aptariami.
 - b. **Viena ar dvi dėstymo pastraipos**, kuriose apibūdinami vizualiai (grafike, diagramoje, lentelėje ir kt.) pateikti duomenys. Mokinys turi įvardyti tendenciją(-as), aprašyti išsiskiriančius ar panašius aspektus, kurie išryškėja lyginant ir gretinant respondentų grupes, duomenų kategorijas ir pan. Savo išvalgas mokinys turėtų pailiustruoti tinkamais pavyzdžiais iš užduoties įvesties, pasirinkti veiksmingą jų pristatymo seką.
 - c. **Apibendrinimo pastraipa**, kurioje apibendrinamos anksčiau aptartos išvalgos arba daromos išvados.
3. Atliekant užduotį tinka vartoti **neutralų arba pusiau oficialų kalbos stilių** (vok. *Register*). Vienas iš tokio stiliaus požymių, būdingas šio žanro tekstams ir rekomenduotinas šiai užduočiai, yra sakiniai, kuriuose veiksnys yra išreikštas negyvą dalyką įvardijančiu bendriniu daiktavardžiu arba šalutiniu veiksnio sakiniu, pavyzdžiui:

Die (vorliegende) Grafik zeigt die beliebtesten Reiseziele der Deutschen.

Aus den Zahlen geht hervor, dass das beliebteste Reiseziel der Deutschen im Jahr 2023 Asien (Fernost) war.

Das Diagramm/Schaubild stellt dar, wie viele Deutsche mehr als einen Job haben.

Die Angaben sind in Millionen.

Die Angaben gelten für das Jahr 2024.

Vartojant tokias formuluotes, nežymimąjį įvardį *man*, konstrukciją *sein + zu*-Infinitiv arba neveikiamosios rūšies formą (vok. *Passiv*), mintis išreiškiama oficialiau negu sakiniu su asmeniniu įvardžiu reiškiamu veiksmu, pavyzdžiui:

Die vorliegende Grafik informiert über die Hobbys der Deutschen. Man kann hier die Angaben für das Jahr 2023 sehen. Der Grafik ist zu entnehmen, dass Gartenarbeit im Jahr 2023 das beliebteste Hobby der Deutschen war.

In der vorliegenden Grafik können wir die Informationen über die Hobbys der Deutschen sehen. Ich sehe hier die Angaben für das Jahr 2023. In der Grafik sehen wir, dass Gartenarbeit im Jahr 2023 das beliebteste Hobby der Deutschen war.

Tai nereiškia, kad tekste apskritai nerekomenduojama vartoti asmeninių įvardžių, tačiau derėtų atkreipti mokinių dėmesį, kad pernelyg dažnai vartojant asmeninius įvardžius teksto stilius praranda oficialumo požymius. Kita vertus, oficialus stilius kuriamas ir įvairiomis kitomis kalbinės raiškos priemonėmis, kurios tinka vartoti atliekant šią užduotį.

4. Atliekant užduotį nereikalaujama aprašyti visų vizualioje informacijoje pateiktų duomenų, tačiau pasirinkti ir apibūdinti **vieną** ar **dvi ryškesnes tendencijas**, kontrastuojančius aspektus, kurie, mokinio manymu, laikytini svarbiais. Aprašydamas duomenis mokinys turi parodyti savo kritinio mąstymo gebėjimus, apibendrinti pateiktus rodiklius, o ne paraidžiui perkelti iš grafiko į tekstą visą informaciją.
5. Užduotimi tikrinamas mokinių **gebėjimas perteikti** duomenis kalbine (verbaliu) raiška. Todėl perkeldami informaciją iš vienos raiškos formos į kitą mokiniai turėtų ne nurašinėti skaičius nuo vizualiai pateiktos informacijos, o perfrazuoti, pavyzdžiui:

Rekomenduojama pavartoti įvairesnių kieki, dalį ar visumą reiškiančių žodžių ir frazių, pvz., *dauguma* (vok. *die Mehrheit + Genitiv / der Großteil + Dativ / ein Großteil von + Dativ, der überwiegende Anteil + Genitiv, die meisten / mehr als die Hälfte*), *mažuma, dalis* (vok. *ein geringer Anteil von + Dativ / nur wenige/ein kleiner Teil + Genitiv / eine kleine Gruppe + Genitiv*), *pusė* (vok. *die Hälfte + Genitiv*), *beveik visi* (vok. *fast alle / beinahe alle / praktisch jeder / die absolute Mehrheit + Genitiv*) ar *retas* (vok. *nur einzelne / nur in Einzelfällen / fast niemand / fast keiner / praktisch niemand / kaum einer / so gut wie keiner*), *trečdalis respondentų* (vok. *ein Drittel der Befragten*) ir t.t.

Aprašant duomenis, vieną kitą rodiklį galima pateikti ir **tiksliai skaičiumi**, pvz., *25 Prozent, 25%* ar *ein Viertel, 1500 Studierende, 2 Millionen Euro* ir pan., ypač kai to reikia norint pagrįsti pastebėtą tendenciją, siekiant ją iliustruoti ar svariau argumentuoti, atkreipti dėmesį į mažiausias ar didžiausias vertes. Tai yra būdingas tokio tipo ir žanro tekstų požymis. Todėl iš grafikų paimtų skaičių naudojimas turėtų būti prasmingas. Tačiau ir čia patartina vartoti įvairesnių formuluočių, pvz., *75 Prozent der Befragten / drei Viertel der Befragten / drei von vier Befragten*.

Mokiniai taip pat turėtų atkreipti dėmesį, kad būtina pateikti teisingus duomenis, jų neiškraipant. Jeigu, pavyzdžiui, kurio nors rodiklio vertė padidėja nuo 25 iki 48 procentų, toks pokytis gali būti apibūdinamas fraze *hat sich so gut wie/beinahe verdoppelt*, o ne *hat sich verdoppelt*, nes 50 procentų lygis nebuvo pasiektas, tad būtų neteisinga sakyti, kad vertė *padvigubėjo*.

6. Lyginti duomenis galima tiek vientisiniais, tiek sudėtiniais sakiniais, vartojant tinkamus siejimo elementus (jungtukus ir kitas teksto rišumo priemones, pvz., *aber, während, dagegen, hingegen, demgegenüber*):

Im Jahr 2022 sprachen 61,8 Prozent der Bevölkerung in der Schweiz Deutsch als Hauptsprache. Dagegen sprachen nur 8,2 Prozent Italienisch.

Während im Jahr 2022 61,8 Prozent der Bevölkerung in der Schweiz Deutsch als Hauptsprache sprachen, sprachen nur 8,2 Prozent Italienisch.

Ryškiems skirtumams įvardyti tinka frazės *halb so ... wie..., doppelt so ... wie..., dreimal so ... wie ...*, pavyzdžiui:

Der Anteil der litauischen Schülerinnen und Schüler, die Englisch lernen, ist zehnmal so groß wie der Anteil derjenigen, die Deutsch als Fremdsprache lernen.

Tačiau reikėtų aptarti ne tik skirtumus, bet ir panašumus, vartojant, pavyzdžiui, *etwa so ... wie, genauso ... wie, etwa gleich*:

Der Anteil der Studierenden, die zwei Fremdsprachen sprechen, ist in der Slowakei genauso hoch wie in Deutschland und liegt bei 16 Prozent.

7. Duomenų komentavimui dažnai **tinka vartoti esamojo laiko** (*Präsens*) formas. Aptariant praeities laikotarpių tendencijas taip pat gali būti logiška vartoti **būtajį laiką** (*Präteritum*). Rašant apie pokyčius (didėjimo ar mažėjimo tendencijas), kurie prasidėjo praeityje ir tebesitęsia, tinka **esamojo atliktinio laiko** (*Perfekt*) formas. Pavyzdžiui:

Das vorliegende Diagramm liefert Daten zur Popularität von Horrorfilmen.

Im Jahr 2000 sahen nur sehr wenige Befragte solche Filme, aber in den letzten Jahrzehnten ist die Zahl der Fans gestiegen.

Rašant apie pateiktas prognozes būsimiems laikotarpiams, gali prireikti ir **būsimojo laiko** ar ateityje vykšančius veiksmus reiškiančių formų, pavyzdžiui:

Im Jahr 2035 werden Elektrofahrzeuge der beliebteste Typ von Familienautos sein.

Bis 2030 wird die absolute Mehrheit einen Hochschulabschluss haben.

Es ist zu erwarten, dass der Anteil älterer Menschen in Vilnius besonders hoch sein wird.

Svarbu atkreipti mokinių dėmesį, kad veiksmožodžio laiko formų pasirinkimas turi būti logiškas, jis turi atitikti minčių dėstymo seką. B2+ lygio kalbos vartotojas turi pakankamai kalbinių išteklių, kad galėtų pasirinkti ir kitokias formas ar kalbinės raiškos priemones, todėl **čia pateikti pavyzdžiai nėra privalomi ar vieninteliai galimi pasirinkimai**.